lerin yararı için, üretim ile talebi denkleştirecek şekilde bir ortak pazar oluşturulması,

● **Birlik Yardımı:** Üretimdeki geçici artışlarla ilgili olarak belli kalite kriterlerine uygun ürünlerin piyasadan çekilmesi durumunda tazminat hakkı talep edilebilmesi,

● Müdahale önlemleri alınması olarak sınıflandırılmıştır.

ORTAK BALIKÇILIK POLİTİKASINA İLİŞKİN MEVZUATIN GELİŞİMİ

Avrupa Komisyonu, Roma Antlaşması'nda belirtilmiş olan alanlarda (sosyal politika, tek para, telekomünikasyon, balıkçılık vb.) ortak bir pozisyon taslağı ortaya koyarak Avrupa düzeyinde istişare süreci başlatmak amacıyla, Yeşil Kitap adı verilen belgeler yayımlamaktadır. Balıkçılık alanında, 1983 yılında yayınlanan Yeşil Kitap ile Komisyon, bu alanda deniz ekosisteminin korunması ve geliştirilmesi, karar alma süreçlerine paydaşların katılımının artırılması, balıkçılık sektöründe kârlılığın ve istikrarın sağlanması, AB dışındaki sularda istikrarlı balıkçılık yapılmasının desteklenmesi yönünde politika oluşturulmasını önermiştir. Ardından, AB'de özel bir önemi olan Akdeniz'de balıkçılık faaliyetlerini düzenlemek üzere Akdeniz Eylem Planı uygulamaya konulmuştur. Söz konusu planla, belirli bir strateji dâhilinde koruma bölgelerinin oluşturulması, stokları ve deniz ekosistemini koruma amaçlı olarak zararlı üretim tekniklerinin önüne geçilmesi, kontrol ve uygulama önlemlerinin güçlendirilmesi, bilimsel danışmanlığa dayalı uygulamaların teşvik edilmesi ve uluslararası işbirliğinin desteklenmesi çalışmalarına ağırlık verilmiştir.

2002 yılında OBP'de birtakım reformlara gidilmiştir. Bunlardan en önemlileri, balıkçılıkta uzun vadeli yaklaşıma önemin vurgulanması, yeni bir filo politikası belirlenmesi ve sektör paydaşlarının karar alma süreçlerine girmesinin sağlanmış olmasıdır. 2002 reformları, planlar ve stratejiler dâhilinde uygulamaya geçirilmiştir. İstikrarlı gelişme ve sürdürülebilir balıkçılık kavramları çerçevesinde; deniz memelilerinin korunması, yasadışı avcılığın önlenmesi, filoların azaltılması sonucunda ortaya çıkacak sosyoekonomik koşullara ilişkin önlemler ve Avrupa kontrol ajansının kurulması öngörülmüştür.

2371/2002 sayılı ve tarihli düzenlenme OBP'de yapılan reformları tamamlayıcı niteliktedir. OBP, 2002 yılına gelindiğinde kaynakların yönetimi konusunda istenen düzeye gelmeyi sağlayamamıştır. Bunu ortadan kaldırmaya dönük olarak hazırlanan söz konusu düzenlemeyle, kurtarma önlemlerinin, yönetim planlarının, sürdürülebilir stok tüketimi için amaçların, avlanma kısıtlarının, balıkçı gemilerinin büyüklük ve sayılarının, teknik detayların (güverteye yerleştirilebilecek teçhizatın sayısı ve özellikleri, yakalanabilir balıkların türü ve kompozisyonu) balıkçılığın yasaklandığı dönem ve bölgelerin, balıkların minimun ölçülerine ilişkin sınır değerlerinin, ekosistem üzerinde daha az etki bırakan seçme türlere verilecek desteklerin belirlenmesi ve avcılığa alternatif yöntemlere ilişkin pilot projeler uygulanması amaçlanmıştır.

1967/2006 sayılı ve tarihli düzenlemede, AB balıkçılığında önemli bir yeri olan Akdeniz'e yönelik özel tedbirlere yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemede, balık kaynaklarının sürdürülebilir bir biçimde kullanılmasını teminen uygulanacak önlemler belirlenmiştir. Bu çerçevede, örneğin, balıkçı gemilerinde bulundurulabilecek teçhizata ilişkin olarak, minimum kanca ve ağ gözü büyüklüğü, alkarnaların taşıması gereken teknik özellikler, teçhizatların büyüklükleri, bu teçhizatların kullanılabileceği mesafenin karadan uzaklığı ve derinliği gibi konularda sınırlamalar getirilmiştir.

1198/2006 sayılı ve tarihli düzenleme ile Avrupa Balıkçılık Fonu oluşturulmuştur. Söz konusu fon ile 1) topluluk filosunun azaltılması; 2) su ürünleri çalışmaları, iç sularda balıkçılık, işleme ve pazarlama; 3) ortak çıkarların korunmasına yönelik önlemler; 4) balıkçılık

TÜRK BALIKÇILIK SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI

Madalyonun diğer yüzünde sektörün karşılaştığı sorunlar yer almaktadır. Balıkçılık sektöründe sektör temsilcileri tarafından dile getirilen sorunlar şöyle sıralanmakta:

● Su ürünleri konusunun Tarım Bakanlığı'nda genel müdürlük düzeyinde ele alınmayışı sektörün sorunlarının çözümünü güçleştirmektedir.

● Kamu kaynaklı yasal sorunlar aşılamamıştır.

● Balık çiftlikleri ile turizm, kültür varlıkları ve diğer deniz faaliyetleri arasında olumsuzluklar baş göstermektedir.

● Kıyı Yönetim ve Çevre Düzeni planları ihtiyacı karşılayamamaktadır.

● Yetiştiricilik sektöründe su ve alan kiraları AB ülkelerine göre çok yüksektir.

● Balık çiftliklerinin kirlilik yükü açısından izlenebilirliği yeterince sağlanamamaktadır

● Yem, enerji, akaryakıt gibi girdi bedelleri yüksektir.

● Belirli türlerde arz fazlalığı oluşması ve dış pazar daralması ihtimali vardır.

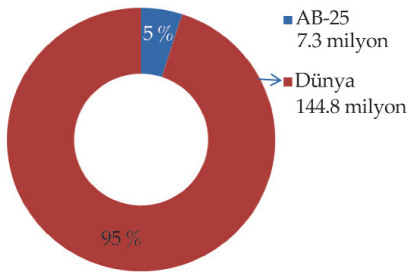
● Kıyı kullanan sektörlerin birbirlerine olan etkileri üzerine yeterli kalite ve sayıda bilimsel çalışma yoktur.

● Mevzuat hazırlama aşamasında ilgili tarafların görüşleri alınmamaktadır.

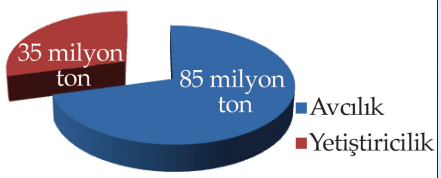

TABLO 2: AB'de Balıkçılık&Dünya ile karşılaştırma

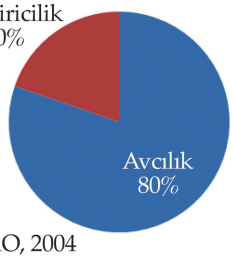
KAYNAK: Eurostat, 2004

TABLO 3: Dünyada Su Ürünleri Üretimi

KAYNAK: Eurostat, 2004

TABLO 4: Türkiye'de Su Ürünleri Üretimi

Kaynak: FAO, 2004

alanlarında sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanması konularına öncelik vermek üzere AB balıkçılarını destekleme amacı güdülmüştür.

OBP'NİN FİNANSMANI

Ortak Balıkçılık Politikası'nın 1992'de gözden geçirilmesi sonucunda, tüm alt sektörlerde yeniden yapılanmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Topluluğun daha az gelişmiş bölgelerde kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlayan ekonomik ve sosyal politikası ile paralel olarak, balıkçılık sanayinin geleceğini garanti altına almak için yeniden yapılanma gerekli görülmüştür. Balıkçılığın ekonomik ve sosyal anlamda can simidi olduğu kırılgan toplumları korumak için mali destek sağlanması zorunluluk olmuştur. Bu destek, balıkçılık ve yetiştiricilik sektörleri için kullanılabilir tüm bütçe kaynaklarını bir araya getirmeyi amaçlayan ve 1993 yılında oluşturulan "Balıkçılığın Yönlendirilmesi Mali Aracı" (Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG) fonu ile sağlanabilmiştir. Bu hareket, kendi mali araçlarına sahip olan kapsamlı bir yapısal politika içindeki çok yıllı programların çok daha tutarlı bir şekilde uygulanmasına imkân vermiştir.

OBP 'DE FİYAT TESPİTİ

OBP'nin fiyatlama sistemini anlayabilmek için iki kavramın tanımlanması gerekmektedir. Birincisi yönlendirme fiyatı: Denizde dondurulmuş ürünlerle, sahile çıkan taze ürünlerin son üç yıl fiyatlarından birtakım istatistik yöntemler kullanılarak elde edilen değer. İkincisi referans fiyatı. Buna çekilme fiyatı da denilmektedir. Yönlendirme fiyatı üzerinden hesaplanan ve yönlendirme fiyatından her zaman daha düşük olan değerdir.

Yönlendirme fiyatı son yıllarda görülen fiyat hareketleri ve yönelimler dikkate alınarak hesaplandıktan sonra söz konusu fiyatın altında bir referans değeri belirlenir. Zaman içinde değişkenlik arz edebilen referans fiyatı ile yönlendirme fiyatı arasındaki fark, sektörün dinamikleri ve trendlerine bağlı olarak artar veya azalır. Referans fiyatının altına düşen ürünler piyasadan çekilip imha edilir. İmha etmek yerine işleme ve işlenmiş ürünü dondurma seçeneği de mevcuttur. Nitekim son 15 yıldır, AB'de, fiyatı referans fiyatın altına düşen ürünleri imha etmek yerine dondurma şıkkı tercih edilmektedir.

Bir diğer önemli nokta ise özel sektörün fiyat belirlemedeki rolüdür. Yönlendirme ve referans fiyatları belirlenirken AB balık üreticileri önemli bir role sahiptir. Esasen Avrupa Komisyonu Birlik içinde kartel oluşumuna karşıdır. Ancak balık üreticileri bir araya gelerek AB pazarında geçerli olan yönlendirme ve referans fiyatları üzerinde söz sahibi olmaktadır. Bu durum, AB'de sadece balık üreticilerine tanınmış bir imtiyazdır.

AVCILIK- KÜLTÜR BALIKÇILIĞI (YETİŞTİRİCİLİK)

Dünya genelinde ve Türkiye özelinde su ürünleri talebi artışı karşısında sahip olunan filo ile denizlerde ve tatlı sulardaki balık stoku göz önüne alındığında avcılıkla elde edilen ürünlerin sınırlı olduğu görülür. Artan talebin karşılanması avcılıkla sağlanamadığından bu noktada yetiştiriciliğin önemi günden güne artmaktadır. Yetiştiricilik, piyasaya balık ve kabuklu deniz ürünleri tedarik edilmesi suretiyle, Topluluğun balık ürünleri ithalatı ve ihracatı arasındaki dengesizliğin azaltılmasına yardımcı olmaktadır. Yetiştiricilik son on yılda dünya gıda sektörü altında en hızlı büyüyen alt sektör olmuştur. 2005 yılı itibariyle 120 milyon ton olan dünya su ürünleri üretiminin yüzde 30'u yetiştiricilikten sağlanmıştır (Tablo 3-4).

Yetiştiricilik, ekolojik bazı problemlere yol açması sebebiyle, çevre örgütlerince basın-yayın yoluyla eleştirilmektedir. Söz konusu eleştirilere konu hususlar, gerekli önlemler alınmadığı takdirde gerçekten çevresel sorunlara yol açabilmektedir. Yetiştiriciliği yapılan canlıları hastalıklardan korumak amacıyla önemli miktarlarda antibiyotik ve diğer kimyasallar kullanılmaktadır. Bu maddelerin kullanımı, su ya da deniz ekosistemi içerisinde önemli bir işlevi yerine getiren mikro organizmaların azalmasına hatta kalıtsal özelliklerinde değişikliklere yol açmaktadır. Yine bazı durumlarda, yetiştirilen canlının türüne bağlı olarak, insanlar için de oldukça tehlikeli olan parazitlerin çoğalıp yayılmasına yol açmaktadır. Ayrıca,